

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor, název, místo, vedoucí práce, rok, rozsah práce:

KAMENÁŘ, Jan: *Slunečno, přes den taje, večer mráz (50. léta v Kutné Hoře)*. Malešov 2016, 130 stran včetně příloh, vedoucí práce doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

Hodnotící kritéria

	<i>splňuje</i>	<i>splňuje z větší části</i>	<i>splňuje z menší části</i>	<i>nesplňuje</i>
Problematika a cíl práce jsou zformulovány a odpovídají zadání a názvu práce.		X		
Metody využití autorem jsou adekvátní vzhledem k cíli práce a tématu.		X		
Autor se opírá o relevantní prameny a literaturu .			X	
Struktura práce je vyvážená a logická.			X	
Zpracování vykazuje rysy originality a vlastního přínosu .		X		
Práce je prosta gramatických a stylistických chyb .	X			
Práce je psána kultivovaným odborným jazykem za použití správné terminologie .			X	
Autor správně cituje .		X		
Autor nic podstatného neopomenul (obsah, úvod, závěr, seznam pramenů použité literatury, anotace v češtině a cizím jazyce, rozsah odpovídá zadání).	X			

Celkové hodnocení (slovně)

Jelikož nás zcela náhle opustila doc. Alena Míšková, připadla mi povinnost napsat posudek na diplomovou práci Bc. Jana Kamenáře, ačkoliv jsem s jejím vývojem nebyl seznámen. Autor si vytýčil za cíl napsat dějiny města Kutná Hora v jednom z nejtemnějších období našich moderních dějin – v padesátých letech. Záměr je to velice chvályhodný a také korespondující s momentální vlnou zájmu o regionální dějiny tohoto období, nicméně diplomantova snaha zůstala dle mého názoru poněkud na půli cesty. Autor se v maximalistické snaze pokusil o zmapování dějin tohoto historického města ve všech aspektech, tedy jak politický vývoj, tak i kulturní a sportovní život. Některé pasáže práce jsou zdařilé, jiné méně.

Na předloženém textu diplomové práce je znát, že autor do určité míry vycházel ze své bakalářské práce *Kutná Hora v období Třetí republiky*. To je zcela legitimní, nicméně se nelze ubránit dojmu, že autor do své diplomové práce zakomponoval celé pasáže ze své práce bakalářské, ačkoliv téma tzv. třetí republiky není předmětem této práce. Toto mírně neorganické spojení pak vytváří jisté nesrovnalosti – kupříkladu na str. 86 autor zmiňuje Antonína Bojanovského s tím, že „o něm již byla řeč“. Toto jméno se však ani předtím, ani potom v textu neobjevuje. Taktéž koncepci a strukturu práce nepovažuji za příliš promyšlenou. Autor se rozhodl rozdělit práci (vedle dvou úvodních „historických“ kapitol) do tří stěžejních částí, ve kterých chronologicky popsal institucionální vývoj, soudnictví a kulturu v Kutné Hoře. Především první z těchto částí považuji za poněkud problematickou – při popisu fungování Místního národního výboru autor vychází prakticky pouze z jeho vlastní agendy nebo z dobových novinových článků. Nelze se tudíž divit, že nic negativního v těchto pramenech nenalezl a kapitola se do značné míry skládá z citací z těchto dokumentů, aniž by je autor blíže interpretoval. Uvědomuji si, že není snadné tyto dokumenty, psané specifickým jazykem komunistického aparátu, interpretovat a pro člověka, který se s nimi setkává poprvé, není jednoduché „číst mezi řádky“. Takřka učebnicově lze tuto skutečnost demonstrovat na diskusi členů MNV z prosince 1948, zda bude možné, aby měli zaměstnanci úřadu jako každý rok možnost koupit si jednoho vánočního kapra. Diplomant tuto diskusi označuje za úsměvnou (s. 25), dle mého názoru z ní lze ale vyčíst poměrně zajímavý fakt, že životní úroveň v závěru prvního roku komunistické vlády v Československu se oproti předcházejícím letům zhoršovala.

S některými autorovými tvrzeními bych si dovilil polemizovat. Autor v závěru kapitoly uvádí, že MNV v Kutné Hoře postihl v padesátých letech „naprostý úpadek činnosti“, jelikož se jeho plenární zasedání konala jen několikrát do roka (s. 45). Přitom o pár stránek výše cituje autor dokument, který tuto skutečnost vysvětluje poněkud jinak – mám na mysli slova tajemníka MNV Vytlačila. Ten konstatuje, že místní národní výbory se staly „pouze vykonavatelem směrnic, nařízení a pokynů vyšších národních výborů, respektive ministerstev“ (s. 41). Výbor se tedy nescházel, jelikož nebylo co projednávat, a pouze vykonával příkazy „shora“. Je nábíledni, že tak otevřený popis fungování státního aparátu (který připomíná mechanismy z období okupace) si tajemník Vytlačil dovolil v mírně svobodomyšlné atmosféře po odhalení „kultu osobnosti“, jelikož tato slova měl pronést 5. června 1956. Nelze se zbavit dojmu, že diplomant svoji bezradnost z dle jeho názoru nízké vypovídací hodnoty těchto archiválií řešil jejich obsáhlými citacemi. Do textu práce se tak dostala dle mého názoru řada nadbytečných informací, například o personálním složení některých městských orgánů. Přitom o životních příbězích jednotlivých aktérů se toho z textu práce příliš nedozvíme. Autor tak uvádí, že předseda MNV Josef Šlechta rezignoval v březnu 1959, aniž by to blíže vysvětloval. Výše ovšem zmiňuje, že z Kutné Hory pocházel předseda Československé strany socialistické a dlouholetý ministr poúnorových vlád Emanuel Šlechta. Nebyl Josef Šlechta jeho příbuzný? Jeho rezignace na funkci předsedy MNV totiž časově

nápadně koresponduje s politickým pádem Emanuela Šlechty na sklonku padesátých let, který vyvrcholil jeho sebevraždou v březnu 1960. Domnívám se, že jiný pohled na fungování MNV v Kutné Hoře by vnesly další dokumenty, třeba z provenience bezpečnostních složek, prameny osobní povahy nebo vzpomínky pamětníků. Ty sice autor v úvodu zmiňuje (s. 9), nikde v textu práce ale na ně neodkazuje a ani v seznamu pramenů neuvádí, kolik rozhovorů s pamětníky uskutečnil.

Vedle archivních dokumentů diplomant poměrně často a obsáhle cituje i z odborné literatury. To je samozřejmě zcela legitimní, neboť autor tyto citace přiznává, nicméně se někdy jedná o celé stránky nebo encyklopedická hesla. Dvoustránková podkapitola „Měnová reforma v roce 1953“ se kupříkladu skládá výhradně z citace encyklopedického hesla „peněžní reforma“ z knihy *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967*. Autor sice tuto citaci přiznává, nicméně se domnívám, že by podobné výkladové pasáže v diplomové práci měl psát sám její autor s využitím odborné literatury, nikoliv z této literatury přebírat obsáhlé pasáže. Výše zmiňovanou knihu autor dosti často cituje (patří k nejcitovanějším knihám v celé práci), na druhou stranu však nevyužívá další odborné studie, které považuji za zásadní. V první řadě se jedná o publikace nestora českého bádání o období padesátých let Karla Kaplana, kterého autor necituje ani jednou. Z jeho publikací by se diplomant kupříkladu dozvěděl, že výsledky parlamentních voleb v roce 1954, o kterých píše (s. 39), byly komunistickým aparátem upravovány¹, tedy fakticky falšovány.

Problém s interpretací archivních dokumentů najdeme i v kapitole, která se věnuje soudnictví v Kutné Hoře. Autor sice opakovaně zmiňuje, že řada skupin protikomunistického odboje byla infiltrována konfidenty Státní bezpečnosti, nicméně toto podezření se dle mého názoru týká i některých skupin, o kterých sám píše. Určité prvky typické pro konfidenty je dle mého názoru možné najít u špkt. Karla Hořínka (kolaborace s nacisty a tím pádem možnost vydírání, útěk z vězení a ukrývání, výzvy k větší protirežimní aktivitě). Možnou konfidentskou činnost zde nevyvrací ani fakt, že byl Hořínek posléze odsouzen k trestu smrti a popraven – u minimálně dvou dalších vojenských osob, popravených v téže době za protikomunistické aktivity, je doložena jejich spolupráce s StB (mjr. Jaromír Nechanský, pplk. Josef Hruška). Při popisování aktivit nejvýznamnější protikomunistické (a patrně vykonstruované) skupiny „Xaver – Jindra“ přitom autor nevychází z archivních dokumentů, ale jedné časopisecké studie doc. Václava Vebera. Archivní dokumenty jsou přitom přístupné v Archivu bezpečnostních složek a z mé vlastní badatelské zkušenosti vím, že informace o zákulisí konfidentské činnosti Státní bezpečnosti se nenacházejí v badatelsky „atraktivních“ vyšetřovacích spisech z padesátých let, ale v (na první pohled poněkud těžko srozumitelných) dokumentech Inspekce ministerstva vnitra z let šedesátých. S autorovým tvrzením, že mnoho archivních složek z období 50. let je dnes nepřístupných (s. 46), nemohu souhlasit, tedy alespoň v současné době – nelze ovšem vyloučit, že tento stav v brzké době nastane na základě rozhodnutí Ústavního soudu.

Za poněkud problematickou považuji pasáž o případu skautských činovníků Vlastimila Herbeho a Zdeňka Šlejtra, která odhaluje další z limitů posuzované práce. Autor totiž podle mého názoru přistupuje k obětem komunistického režimu nejen s úctou (což není na závadu), ale i s nekritickým obdivem. Z toho, co diplomant o Vlastimilu Herbem uvádí, je zřejmé, že se jednalo o dosti komplikovanou osobnost. Některé jeho skutky se dle citovaných dokumentů jeví jako velice zvláštní a vyvolávají pochybnosti o jeho přičetnosti, nicméně jeho útěk (popsaný autorem na straně 65) se naopak jeví jako velice promyšlený akt, během něhož Herbe dokázal přelstít dva profesionály, z nichž jeden byl dokonce příslušníkem StB. Dostáváme se tak opět k otázce interpretace dokumentů – skutečně Herbeho útěk proběhl tak, jak je popsáno v aktech, nebo se snažili příslušníci zakrýt své evidentní selhání poukazem na

¹ KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Doba tání 1953–1956*. Barrister & Principal, Brno 2005, s. 101.

promyšlenost jeho jednání? Za velice diskutabilní považuji autorem citovaný (s. 62) a v obrazové příloze přetištěný (s. 122–123) dopis Emanuelu Moravcovi. Po prvním přečtení jsem byl přesvědčen, že se ze strany pisatele muselo jednat o recesi, neboť navrhování „dětské policie“ nemohl ani čtrnáctiletý chlapec myslet vážně, byť se jednalo o vypjatou dobu. Obdobné ironické dopisy Moravec skutečně dostával, nicméně pisatelé se nepodepisovali plným jménem a adresou, ale kupříkladu jako „spolek přátel Říše Kolabora“. Autor uvádí, že Herbe tento dopis odeslal Moravcovi v roce 1941, ten se však stal ministrem školství až 19. ledna 1942. Diplomant patrně neprováděl v případě tohoto dopisu kritiku pramene – nevíme tak, zda se jedná o koncept dopisu či opis, nalezený při domovní prohlídce u Herbeho, nebo zda byl do jeho vyšetřovacího spisu umístěn originál dopisu, přijatý na ministerstvu školství. Nelze vyloučit, že se jedná o falzifikát, který měl Herbeho zdiskreditovat, a to nejspíše ve skautských kruzích. Polemizoval bych také s autorovou interpretací výslechových protokolů, že „Vlastimil Herbe odpovídal na otázky vyšetřujícího tak, jak mu bylo předem řečeno“ (s. 68). Výslechový protokol píše vyšetřovatel, a tudíž nelze vyloučit, že Herbe tyto věty vůbec nevyslovil a byl pouze donucen je podepsat. Zmiňovaný výslech měl navíc probíhat den po smrti J. V. Stalina, takže lze předpokládat, že se odehrával v poněkud nestandardní atmosféře.

Za daleko zdařilejší považuji kapitolu o kultuře a sportu v Kutné Hoře v padesátých letech. Autor poměrně věcně s využitím dostupných pramenů popsal kulturní a sportovní život ve městě, nicméně se zde nevyhnul některým chybám a omylům. Rozhodně nemohu souhlasit s tvrzením, že zákaz kulturních akcí, vydaný během heydrichiády, platil až do konce války (s. 80). Taktéž nesouhlasím s tím, že rok 1947 znamenal celkový úpadek divadel v Československu (s. 82), autor má na mysli „pouze“ amatérská divadla a ochotnické spolky. Stejně tak si dovoluji zpochybnit výrok, že „únorový převrat zasáhl celou politickou i kulturní sféru“ (s. 82) – autor patrně nikdy neslyšel o prohlášení kulturních pracovníků z 25. února 1948, nazvaném „Kupředu, zpátky ni krok“, které vyjadřovalo podporu komunistické straně a signovala je řada významných osobností české kultury (že se někteří z nich posléze s KSČ rozešli je již věc jiná). Taktéž si dovoluji polemizovat s tvrzením, že komunistům se nikdy nepodařilo dostat kulturu zcela pod svoji kontrolu (s. 99) – ano, v padesátých letech neměl vládnoucí režim pod kontrolou rodící se tzv. alternativní kulturu (Egon Bondy, Ivo Vodsedálek), ale o této „druhé“ kultuře se autor ve své práci nezmiňuje a nemám informace o tom, že by působila v této době v Kutné Hoře. Naopak, oficiální kultura až do sklonku padesátých let, až na malé výjimky (Josef Škvorecký a jeho *Zbabělci*), komunistický režim loajálně podporovala. Na závěr si dovoluji ještě jednu osobní poznámku – autora diplomantem citovaných divadelních kritik Jindřicha Fibicha jsem poznal v devadesátých letech jako pedagoga na katedře politologie FF UK.

I přes výše uvedené výhrady a doporučení k dalšímu bádání se domnívám, že práce Bc. Jana Kamenáře splňuje kritéria kladená na diplomové práce. Domnívám se, že pro dějiny komunistického období v Kutné Hoře bude i přes popsané výhrady důležitým příspěvkem. Doporučuji ji tedy k obhajobě.

V Praze, 11. ledna 2016

PhDr. Petr Koura, Ph.D.